

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

www.defmin.fi

Tilaturvallisuustyöryhmän loppuraportti

Print: Lönnberg Painot, 2015

ISBN: numerot: 978-951-25-2702-1 (print)

ISBN: 978-951-25-2703-8 (pdf)

Puolustusministeriölle

Puolustusministeriö asetti 16.12.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Puolustushallinnon rakennuslaitoksen mahdollisuudet tuottaa koko valtionhallintoa palvelevat rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijapalvelut sekä tehdä tarvittaessa esitys tarpeellisista lainsäädäntömuutoksista, joilla tämä voidaan toteuttaa. Työryhmän määräaika oli 30.6.2015 ja sen mietintö voitiin toimeksiannon mukaan laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin neuvotteleva virkamies *Matias Warsta* puolustusministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöneuvos *Anna-Riitta Wallin* oikeusministeriöstä. Työryhmän jäseniksi kutsuttiin puolustushallinnon turvallisuusjohtaja *Juha Pekkola* puolustusministeriöstä, johtaja *Pekka Salojärvi* Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta, poliisitarkastaja *Pekka Aho* sisäministeriöstä, apulaisjohtaja *Rauli Paananen* Viestintävirastosta, turvallisuuspäällikkö *Tuomas Lehmusmetsä* Senaatti-kiinteistöistä, tietoturvasuoritusasiantuntija, yksikön päällikkö *Aku Hilve* valtiovarainministeriöstä, turvallisuuspäällikkö *Kari Santalahti* Poliisihallituksesta ja turvallisuuspäällikkö *Marko Lavikkala* valtioneuvoston kansliasta.

Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin tilaturvallisuuspäällikkö *Samu Koski* pääesikunnasta ja rakennuttajainsinööri *Juha Kyllönen* Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta.

Työryhmän työhön ovat lisäksi osallistuneet apulaispäällikkö *Olli Kolstela* ja tarkastaja *Lauri Holmström* suojelupoliisista sekä erityisasian-

tuntija *Aarne Hummelholm* valtiovarainministeriöstä. Työryhmän sihteerinä ovat toimineet hallitussihteeri *Aino Lehto* ja hallitussihteeri *Tuomas Venho*. Hallitussihteeri *Jenni Herrala* on hoitanut sihteerin tehtäviä maaliskuun alusta 2015 alkaen *Aino Lehdon* jäätyä virkavapaalle.

Työryhmä otti nimekseen tilaturvallisuustyöryhmä. Työryhmä on pitänyt 10 kokousta, joiden aikana se on kuullut seuraavia henkilöitä:

- toimitilapäällikkö *Kauko Niemelä*, Rikosseuraamuslaitos
- apulaispäällikkö *Johanna Erkkilä*, Ulkoasiainministeriö, kansallinen turvallisuusviranomainen
- asiantuntija *Mika Susi*, Elinkeinoelämän keskusliitto.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annettu laki edellyttäne lähitulevaisuudessa myös kokonaisuudistusta. Työryhmän toimeksianto kattoi kuitenkin vain valtionhallinnon rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijana toimimista koskevan tarkastelun. Edelleen työryhmä ehdottaa, että erikseen voitaisiin sisällöllisesti tarkastella tilaturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä esimerkiksi verraten sen riittävyttä kansainväliseen tasoon.

Työryhmän mietintö on selvitys, joka on laadittu hallituksen esityksen muotoon.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä puolustusministeriölle.

Helsingissä 23. 9.2015

Matias Warsta

Anna-Riitta Walli

Juha Pekkola

Pekka Salojärvi

Pekka Aho

Rauli Paananen

Tuomas Lehmusmetsä

Aku Hilve

Kari Santalahti

Marko Lavikkala

Samu Koski

Juha Kyllönen

Tuomas Venho

Sisällysluettelo

1. Esityksen pääasiallinen sisältö.....	3
2. Nykytila.....	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	17
4. Esityksen vaikutukset.....	18
5. Asian valmistelu.....	20
Eriävä mielipide tilaturvallisuustyöryhmän raporttiin.....	28

1. Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että Puolustushallinnon rakennuslaitokselle annettaisiin rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijatehtävä, joka mahdollistaa Puolustushallinnon rakennuslaitoksen osaamisen hyödyntämisen nykyistä laajemmin myös muulle julkishallinnolle. Uudistuksella varmistettaisiin nykyistä paremmin edellytykset rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi julkishallinnossa. Esitys ei sisällä muutoksia viranomaisten toimivaltaan.

Rakennuslaitos voisi toimia Suojelupoliisin ja pääesikunnan asiantuntijana toimitilaturvallisuutta koskevissa asioissa niiden laatiessa turvallisuusselvityslain mukaisia yritysturvallisuusselvityksiä sekä laatia Viestintävirastolle arvion toimitilojen tilaturvallisuudesta tämän käsitellessä tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisia hakemuksia.

Puolustushallinnon rakennuslaitos voisi toimia myös Viestintäviraston asiantuntijana toimitilojen turvallisuuden arvioinnissa Viestintäviraston käsitellessä tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisia hakemuksia.

Esityksen tavoitteena on julkishallinnon tietoturvallisuuden, rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuteen liittyvän osaamisen kehittäminen. Uudistuksen toteuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annettua lakia, turvallisuusselvityslakia ja tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annettua lakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2017.

Yleisperustelut

1 Johdanto

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella (jatkossa Rakennuslaitos) on sellaista suoja- ja turvallisuusrakentamisen erityisosaamista, joka on tarpeen säilyttää puolustushallinnossa ja jonka käytön hyödyntäminen on tarkoituksenmukaista mahdollistaa myös muiden viranomaisten ja valtiojohtoon tarpeisiin. Osaamisen keskittäminen tässä yhteydessä olisi keskeinen toimenpide sen ohella, että asiantuntijuus olisi joustavasti julkishallinnon käytettävissä. Osaaminen täydentäisi valtion rakennukset omistavan Senaatti-kiinteistöjen, keskeisten ministeriöiden sekä turvallisuusviranomaisten tilaturvallisuuden osaamista. Kokonaisuutena suoja- ja turvallisuusrakentamisen osaamisella on varsin rajalliset markkinat ja edellä mainituilla osa-alueilla osaaminen on säilytettävissä riittävän laaja-alaisena vain asiantuntemusta keskittämällä. Uudistuksen tavoitteena on, että valtiolla tunnistetaan sellaiset tilaturvallisuuteen liittyvät osa-alueet, joita ei ole hankittavissa markkinaehtoisesti tai joilla markkinaehtoisuus ei ole mahdollista tehtävien luonne huomioon ottaen. Rakennuslaitoksen *osaaminen* yhteensovitettaisiin valtion muilla viranomaisilla ja Senaatti-kiinteistöissä olevaan tilaturvallisuuden osaamiseen siten, että vältettäisiin päällekkäisyyttä ja tehtävien jako olisi julkishallinnossa kokonaisuudessaan tehokas ja tarkoituksenmukainen. Rakennuslaitoksen osaaminen perustuu pitkäaikaiseen ja tiiviiseen yhteistyöhön puolustusvoimien kanssa sekä yhteistoimintaan pohjoismaisten sisarorganisaatioiden kesken. Tavoitetilassa Rakennuslaitoksella ylläpidettävä ja kehitettävä osaaminen olisi koko julkishallinnon käy-

tössä esimerkiksi rakenteellisen suojauksen uhkaperustearvioita tehtäessä. Tällaiset tilanteet liittyvät erityisesti toimitilojen rakennus-, peruskorjaus- ja perusparanushankkeisiin, mutta viranomaiset voisivat halutessaan arvioida tilaturvallisuusratkaisujaan Rakennuslaitoksen osaamista hyödyntäen myös muulloin. Muiden viranomaisten lisäksi myös Senaatti-kiinteistöt voisi hyödyntää Rakennuslaitoksen turvallisuuteen liittyvää osaamista hankkeissaan. Rakennuslaitoksen palvelujen hyödyntäminen perustuisi vapaaehtoisuuteen.

Asiantuntemuksen keskittäminen Rakennuslaitokseen koskisi muiden viranomaisten tukemista ja julkishallinnon yhteinäisen vaatimustason ja toimintatapojen edistämistä. Rakennuslaitoksella ei olisi toimivaltaa laatia tilaturvallisuutta koskevia ohjeita, määräyksiä tai menettelytapoja, vaan tältä osin tehtävät hoidettaisiin viranomaisten nykyisellä työnjaolla. Edellä mainituissa tehtävissä Rakennuslaitoksella säilyisi nykyisenkaltainen asiantuntijarooli. Ehdotuksella ei tavoitella puolustushallinnon tilaturvallisuuden vaatimustason käyttöön ottamista koko julkishallinnossa, eikä ylipäätään tilaturvallisuuden vaatimustason yleistä nostoa. Sen sijaan esityksen avulla varmistetaan, että riittävä rakenteellisen turvallisuuden osaaminen on käytössä suunnitteluprosessien alkuvaiheista saakka ja saavutetaan näin kustannustehokas, yhdenmukainen ja tilojen yhteiskäytön mahdollistava toiminta julkishallinnossa.

Toimitilahankkeisiin liittyvän turvallisuusosaamisen sekä julkishallinnon tilaturvallisuusratkaisujen kehittämisen lisäksi Rakennuslaitoksen osaamista voitaisiin hyödyntää myös tietoturvallisuuden liittyvissä menettelyissä siltä osin kuin menettelyt koskisivat fyysisiä tiloja koskevia ratkaisuja. Tältä osin Rakennuslaitos voisi tukea Suojelupoliisia ja Pääesikuntaa yritysturvallisuuspalveluissa tai Viestintävirastoa arviointilaitosten auditoinneissa, jos toimi-

valtaiset viranomaiset tätä tapauskohtaisesti pyytäisivät.

Esitystä voidaan pitää valtionhallinnon yleisten kehittämislinjausten mukaisena. Esimerkiksi keskushallinnon uudistuksen (KEHU) yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut toimialariippumattomien toimintojen keskittäminen valtioneuvostossa. Vastaavasti myös muualla julkishallinnossa palvelujen laatua ja tehokkuutta voidaan parantaa lisäämällä viranomaisten välistä yhteistyötä. Viime vuosien aikana tieto- ja tietoliikenneturvallisuuden osaamista on keskitetty Viestintävirastoon, joka palvelee koko valtionhallintoa. Tilaturvallisuuden osalta osaaminen on kuitenkin hajautuneena eri viranomaisiin. Tilaturvallisuuden kehittämiseksi valtiolla olisi tarpeen olla käytössä mahdollisimman yhdenmukaiset menettelyt ja riittävä asiantuntemus ottaen huomioon samalla eri hallinnonalojen erityistarpeet.

Puolustusministeriö asetti 3.4.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia puolustushallinnon tilahallintaa koskeva kokonaistarkastelu. Tämän niin sanotun TILKO-työryhmän keskeisenä tavoitteena oli etsiä keinoja turvata puolustusvoimien alueisiin ja toimitiloihin liittyvät normaali- ja poikkeusolojen toimintaedellytykset. Tarkastelussa tuli arvioida nykyistä toimintaa ja siihen liittyviä haasteita, vertailla tilahallinnan eri toimintamalleja, ottaa huomioon hallitusohjelmassa puolustusvoimilta edellytettävät pysyvät menosäästöt sekä puolustusvoimauudistus sekä tehdä ehdotus tilahallinnan keskittämiseksi siten, että se maanpuolustuksellisista lähtökohdista vastaa tehokkaasti ja taloudellisesti nykyisiin ja näköpiirissä oleviin 2020-luvun haasteisiin. Huomioon tuli ottaa myös Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 3/2012 sekä valtiokonsernin tilahallintaa koskevat kehitysnäkymät (valtiokonsernin kiinteistö-, toimitila-, ilmasto- ja energiapoliittiset linjaukset).

TILKO-työryhmän raportti valmistui 31.12.2013. Raportissa esitetään kaksi vaih-

toehtoista mallia puolustushallinnon tilahallinnan kehittämiseksi. Tilahallinnan toimintaa olisi työryhmän mukaan järkevintä kehittää joko kehittämällä ja yksinkertaistamalla nykyistä toimintamallia toteuttamalla Rakennuslaitoksen organisaatio- ja johtamismalliuudistus sekä kustannustehokkuus- ja säästötavoitteet tai organisoimalla toiminta uudelleen yhdistämällä Rakennuslaitos Senaatti-kiinteistöihin. Puolustusministeriö teki 5.5.2014 päätöksen, jonka mukaan puolustushallinnon tilahallintaa tulee kehittää edellä ensimmäisenä mainitun vaihtoehdon mukaisesti eli kehittämällä ja yksinkertaistamalla nykyistä toimintamallia, toteuttamalla Rakennuslaitoksen organisaatio- ja johtamismallisuudistus sekä kehittämällä tehokkuutta ja taloudellisuutta. Päätöksessä myös todetaan, että puolustusministeriön tulee tarkastella mahdollisuutta kehittää koko valtionhallintoa palvelevaa rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden osaamista ja keskittää sitä Rakennuslaitokseen. Työryhmän työssä puolustushallinnon edustajat toivat esille, että tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden liittyvä osaaminen on sellaista, joka valtiolla tulee olla itsellään.

Oikeusministeriö teki 29.10.2013 puolustusministeriölle esityksen siitä, että puolustusministeriö selvittäisi, voitaisiinko Rakennuslaitoksella tilaturvallisuudessa olevaa asiantuntemusta hyödyntää nykyistä laajemmin ja osoittaa laitokselle tilaturvallisuusasioiden hoitamista ja valtionhallintoa palvelevia tehtäviä. Yhtenä mahdollisuutena voisi esityksen mukaan olla esimerkiksi toimiminen hyväksyttynä arviointilaitoksena.

Kuluvan vuoden alussa voimaan tulleen turvallisuusselvityslain toimeenpanon kannalta olisi tärkeää, että myös tilaturvallisuuden osaamisesta huolehditaan valtiolla entistä paremmin. Tämä edesauttaisi myös olemassa olevan tilaturvallisuutta koskevan ohjeistuksen, kuten Katakri-auditointityökalun ja VAHTI-ohjeiden, yhdenmukaista

soveltamista valtionhallinnossa organisaatioiden erityistarpeet huomioiden. Esityksessä ei puututtaisi siihen, miten turvallisuusvaatimukset määräytyisivät.

Oikeusministeriön valmisteleman turvallisuusselvityslain kokonaisuudistuksen esitöissä (HE 57/2013) todetaan, että erikseen selvitetään, miten yritysturvallisuusselvitysmenettelyyn liittyvien tilaturvallisuusarviointitehtävien hoitaminen olisi taroituksenmukaisinta järjestää.

Rakenteelliseen turvallisuuteen ja räjähd- ja asevaikutukselta suojautumiseen liittyvää asiantuntijuutta on viranomaisella Suomessa erittäin rajatusti ja sen käytettävyydessä on kehitettävää. Tämänäyttypistä asiantuntemusta on lähinnä Rakennuslaitoksella. Koska Rakennuslaitoksen tehtävänä ei varsinaisesti ole tuottaa palveluita muulle kuin puolustushallinnolle, on osallistuminen muun valtionhallinnon hankkeisiin tapahtunut tapauskohtaisesti sopien. Rakennuslaitoksen osaamista ei ole täysimääräisesti ollut mahdollista käyttää valtionhallinnon rakennus-, perusparannus- tai auditointihankkeiden prosesseissa johtuen riittämättömistä resursseista ja voimassa olevasta lainsäädännöstä. Tästä johtuen osaamisen hyödyntäminen ei ole ollut systemaattista tai yhdenmukaista eikä Rakennuslaitoksen resurssien suunnittelussa ole voitu ottaa huomioon muun valtionhallinnon tarpeita.

Toimitiloihin liittyvän uhkaperustearvion lähtökohtana voi olla kyse järjestäytyneen rikollisuuden, muun vakavan rikollisuuden, valtiollisen taikka terroristisessa tarkoituksessa toimivan tahon tuottama uhka. Suomessa realisoituneet uhkat ovat koskettaneet erityisesti vakavaa rikollisuutta.

Valtioneuvosto hyväksyi 18.12.2014 valtion toimitilastrategian. Strategian tavoitteena on, että tiloja kehittämällä edistetään parempia työsuorituksia ja parannetaan kustannustehokkuutta. Tilaratkaisuissa varmistetaan tilojen terveellisyys ja turval-

lisuus sekä valtion kokonaisuus ja yhteiskuntavastuullisuus. Strategiassa todetaan, että erilaiset turvallisuusvaatimukset voivat kasvattaa merkittävästi rakennushankkeiden kustannuksia ja siksi turvallisuusratkaisujen tulee olla tarkoituksenmukaisia ja oikeantasoisia. Valtiolla tulee pyrkiä yhtenäistämään palveluntuottajille asetettavia turvallisuusvaatimuksia ja niihin liittyviä menettelyjä. Yhtenevät turvallisuusvaatimukset ja turvallisuuskäytännöt edistävät myös tilojen järkevää yhteiskäyttöä. Tällä esityksellä kiinnitetään huomiota turvallisuusvaatimusten yhtenäiseen toimeenpanoon.

Valtioneuvosto antoi 6.3.2014 periaatepäätöksen kansallisesta terrorismin torjunnan strategiasta. Strategian mukaan yhteiskunnan varautumisesta sekä suojautumisesta huolimatta nousevana uhkakuvana ovat mahdolliset iskut kriittistä infrastruktuuria kuten tieto-, tietoliikenne- ja sähköverkkoja, vedenjakelujärjestelmiä, pankkisektoria tai liikennejärjestelmiä vastaan. Yhtenä strategisena toimenpiteenä vahvistetaan kriittisen infrastruktuurin ja pehmeiden kohteiden suojaamiseen liittyvän tietotaidon, kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihtoa. Periaatepäätöksessä esitetään myös uusien liikkumis- ja oleskelurajoitusten asettamista kriittisen infrastruktuurin ja pehmeiden kohteiden turvaamiseksi kuten valtionhallinnon keskeisten toimipisteiden turvallisuuden varmistamiseksi, sekä tarvittaessa määriteltyjä alueita koskevan sääntelyn kehittämiseksi. Kriittisen infrastruktuurin suojaamista ja sitä koskevien uhkien varautumisen kansallista koordinaatiota parannetaan sekä varmistetaan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi tarpeellisten tietojen ja asiakirjojen tehokas, asianmukainen ja turvallinen käsittely.

Puolustusministeriön tilahallinnan kokonaistarkastelusta tekemän päätöksen ja oikeusministeriön puolustusministeriölle tekemän esityksen johdosta puolustusmi-

nisteriö asetti 16.12.2014 poikkihallinnollisen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää puolustushallinnon mahdollisuudet tuottaa koko valtionhallintoa palvelevia rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijapalveluita. Lisäksi tehtävänä oli selvittää ja tarvittaessa tehdä esitys tarpeellisista lainsäädäntömuutoksista Rakennuslaitoksen kehittämiseksi koko valtionhallintoa palvelevaksi rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijavirastoksi. Työryhmässä olivat edustettuina valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, Viestintävirasto, Poliisihallitus, Senaatti-kiinteistöt, puolustushallinnon rakennuslaitos ja pääesikunta. Suojelupoliisi osallistui työryhmän kokouksiin. Työryhmän määräaika päättyi 30.6.2015. Asettamispäätöksen mukaan työryhmä voi kirjoittaa ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän esityksessä käytettyjä määritelmiä on tarkasteltu liitteessä 1.

Työryhmä kuuli seuraavia asiantuntijoita: toimitilapäällikkö Kauko Niemelä, Rikosseuraamuslaitos, asiantuntija Mika Susi, Elinkeinoelämän keskusliitto ja apulaispäällikkö Johanna Erkkilä, kansallinen turvallisuusviranomainen.

2. Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö

Puolustushallinnon rakennuslaitosta koskevat säädökset

Rakennuslaitoksen tehtäviä ja organisatiota koskevat perussäännökset ovat puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annettussa laissa (1360/1993). Laki tuli voimaan 1.4.1994. Lakia ei ole voimaantulon jälkeen muutettu.

Rakennuslaitoksen tarkoituksesta säädetään lain 1 §:ssä, jonka mukaan puolustushallinnon kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitotehtäviä varten on puolustusministeriön alainen puolustushallinnon rakennuslaitos. Rakennuslaitoksen tehtävistä säädetään 2 §:ssä, jonka mukaan Rakennuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tai hankkia puolustusvoimien rauhanajan ja poikkeusolojen tehtävien edellyttämät rakentamis- ja kiinteistöjen ylläpitopalvelut, minkä lisäksi asetuksella voidaan säätää Rakennuslaitoksen oikeudesta tuottaa erityisestä syystä edellä tarkoitettuja palveluja valtion muille virastoille ja laitoksille sekä kunnille.

Rakennuslaitoksella on 3 §:n mukaan johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään asetuksella. Lain 4 §:n mukaan Rakennuslaitoksessa on keskusyksikkö ja sen alaisia alueyksiköitä siten kuin niistä tarkemmin asetuksella säädetään tai työjärjestyksessä määrätään. Lain 5 §:n mukaan Rakennuslaitoksen suoritteiden maksullisuudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Lain 6 §:n mukaan Rakennuslaitoksen asiantuntijana toimivan salassapitovollisuuden rikkomisesta on voimassa, mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 27 §:ssä (laki on kumottu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetulla lailla 621/1999) säädetään. Lain 7 §:n mukaan

tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lain 8 §:ssä on voimaantulosäännös.

Tarkempia säännöksiä puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annetun lain täytäntöönpanosta on annettu puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annetulla asetuksella (216/1994). Asetuksen 1 §:n mukaan Rakennuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tai hankkia puolustusvoimien rauhan ja poikkeusolojen tehtävien edellyttämät rakentamis- ja kiinteistöjen ylläpitopalvelut. Lisäksi Rakennuslaitoksella on säännöksen mukaan oikeus tuottaa rakentamispalveluja ja kiinteistöjen ylläpitopalveluja valtion muille virastoille ja laitoksille sekä kunnille varuskunta- ja sotilasalueilla ja puolustusministeriön päätöksellä kiinteistöjen ylläpitopalveluita muuallakin, silloin kun se kohteiden sijainti ja valtiotaloudelliset näkökohdat huomioon ottaen on perusteltua. Rakennuslaitos voi lisäksi toimittaa ulkopuolisille lämpöä, sähköä ja vettä sekä käsitellä ulkopuolisten toimittamaa jätevetä. Ulkopuolisille tehtyjen töiden hinnoittelussa noudatetaan liiketaloudellisia periaatteita.

Asetuksen 3 §:n mukaan Rakennuslaitoksessa on virkasuhteinen johtaja, joka vastaa siitä, että Rakennuslaitoksen tehtävät hoidetaan tehokkaasti, taloudellisesti ja tuloksellisesti. Lisäksi johtaja huolehtii johtokunnalle esiteltävien asioiden valmistelusta, esittelystä ja täytäntöönpanosta. Laitoksessa on lisäksi sen toiminnan edellyttämää työsopimussuhteisia henkilöitä, joiden tehtävistä määrätään työjärjestyksessä. Asetuksen 10 §:n mukaan Rakennuslaitokselle kuuluvat tehtävät ratkaisee johtaja, jollei siitä, mitä 6 §:ssä Rakennuslaitoksen johtokunnan tehtävistä säädetään muuta johdu tai työjärjestyksessä toisin määrätä.

Tietoturvallisuutta ja turvallisuusselvityksiä koskevat säädökset tilaturvallisuuden näkökulmasta

Tietoturvallisuudella tarkoitetaan kaikkia sellaisia menettelyjä, joiden avulla turvataan informaation sisällön suojaaminen ulkopuolisilta (tiedon luottamuksellisuus), tiedon muuttumattomuus (tiedon eheys) sekä tiedon käytettävyys. Tietoturvallisuuden varmistamiseksi käytetään erilaisia keinoja, joista tavallisimmat ovat henkilöstön luotettavuuden ja toimitilojen turvallisuuden varmistaminen, salassapitosäännökset ja tietojen käytön rajoittaminen vain sovitun tarkoitukseen sekä erilaiset tietojen käsittelyyn ja siirtoon liittyvät menettelytapavaatimukset. Tietoturvallisuusvaatimukset kattavat informaation koko elinkaaren sisältäen tietojen hankkimisen, muokkaamisen, käytön, luovutuksen, arkistoinnin ja hävittämisen.

Tietoturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä on Suomessa kehitetty voimakkaasti viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2004 tuli voimaan laki kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista (588/2004). Laki katsottiin tarpeelliseksi muun ohella sen vuoksi, että kansainvälisten sopimusten panemiseksi täytäntöön on tarve poiketa asiakirjajulkisuuteen ja -turvallisuuteen perustuvista kansallisista järjestelyistä, jotka perustuvat pääosin viranomaisten toiminnan julkisudesta annettuun lakiin (621/1999).

Turvallisuusselvityslain (726/2014) tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia ennakolta ehkäistä toimintaa, joka voi vahingoittaa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, Suomen kansainvälisiä suhteita, yleistä turvallisuutta tai muuta niihin verrattavaa yleistä etua taikka erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua taikka edellä tarkoitettujen etujen suojaamiseksi toteutettavia turvallisuusjärjestelyjä. Laissa säädetään muun muassa turvallisuusselvityksen laatimisen edellytyksistä ja laadin-

nassa noudatettavasta menettelystä sekä turvallisuusselvitystä laadittaessa käytettävistä tiedoista.

Yritysturvallisuusselvityksen avulla selvitetään yritysten vastuuhenkilöiden luotettavuutta sekä tietoturvallisuuden tasoa yrityksessä.

Henkilöturvallisuus- ja yritysturvallisuusselvitysten laadinnasta huolehtii pääsääntöisesti Suojelupoliisi. Poliisihallituksen määräämä poliisihallinnon yksikkö päättää tietyissä tapauksissa suppean henkilöturvallisuusselvityksen laatimisesta. Henkilöturvallisuusselvityksen tekemisestä päättää pääesikunta, jos selvityksen kohde toimii tai hänen on tarkoitus toimia puolustusvoimissa tai hoitaa puolustusvoimien antamaa tehtävää taikka jos turvallisuusselvitys liittyy puolustusvoimien toimintaan tai hankintoihin. Pääesikunta päättää yritysturvallisuusselvityksen tekemisestä yrityksestä, joka hoitaa tai jonka on tarkoitus hoitaa puolustusvoimien antamaa tehtävää, taikka yrityksestä, joka liittyy puolustusvoimien hankintoihin. Viestintävirasto laatii yritysturvallisuusselvityksen osana tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden tasoa koskevan selvityksen. Henkilöturvallisuusselvityksen perusteella voidaan laissa säädetyissä tapauksissa antaa todistus. Yritysturvallisuusselvityksen perusteella annetaan aina yritysturvallisuusselvitystodistus. Edellä mainitut toimivaltaiset viranomaiset voivat yksittäistapauksessa sopia, että toinen viranomainen laatii turvallisuusselvityksen tai sen osan toisen viranomaisen sijasta taikka antaa niiden perusteella todistuksen.

Yritysturvallisuusselvitystä laadittaessa selvitetään turvallisuusselvityslain 36 §:n mukaan hakemuksessa esitettyjen tietojen ja 37 §:ssä tarkoitettujen tietolähteiden sekä yritykseen ja sen toimitiloihin sekä sen tietojärjestelmiin ja tietoliikennejärjestelyihin kohdistuneen tarkastuksen avulla, miten yritys voi huolehtia muun muassa siitä, että

estetään asiaton pääsy tiloihin, joissa turvallisuusluokiteltuja tietoja käsitellään tai joissa harjoitetaan muuta selvityksen perusteena olevaa toimintaa.

Kansallinen turvallisuusviranomainen antaa kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisen yritysturvallisuus selvitystodistuksen siten kuin kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksessa tietoturvalisuudesta valtioneuvoston (681/2010) säädetään valtioneuvoston viranomaisten asiakirjojen käsittelyä koskevista yleisistä tietoturvallisuusvaatimuksista sekä asiakirjojen luokittelun perusteista ja luokitteluun vastaavista asiakirjojen käsittelyssä noudatettavista tietoturvallisuusvaatimuksista. Asetusta sovelletaan toisen maan viranomaiselta tai kansainväliseltä toimielimeltä saadun asiakirjan käsittelyyn, jollei kansainvälisestä tietoturvallisuusvelvoitteesta muuta johdu. Turvallisuusluokiteltuja aineistoja käsiteltäessä on huolehdittava siitä, että tietoja säilytetään asianmukaisissa tiloissa.

Tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetussa laissa (1450/2011) säädetään menettelystä, jonka avulla yritykset voivat osoittaa luotettavasti ulkopuolisille, että niiden toiminnassa on toteutettu määrätty tietoturvallisuuden taso. Lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajiin ja palvelutehtäviä julkishallinnolle tarjoaviin yksiköihin, jotka toimeksiannosta arvioivat tietoturvallisuustason (tietoturvallisuuden arviointilaitos) ja jotka haluavat toiminnalleen Viestintäviraston hyväksynnän. Lakia sovelletaan myös hyväksymismenettelyyn.

Tilaturvallisuus ja rakenteellinen turvallisuus valtioneuvostossa

Ministeriöiden ja tasavallan presidentin kanslian tilaturvallisuudesta

Ministeriöistä ainakin sisäministeriöllä,

ulkoasiainministeriöllä, puolustusministeriöllä ja valtioneuvoston kanslialla on erityisiä tilaturvallisuutta ja rakenteellista turvallisuutta koskevia tarpeita. Sama koskee tasavallan presidentin kansliaa. Valtioneuvoston kanslian ja presidentin kanslian osalta rakenteelliseen turvallisuuteen liittyy erityisiä vaatimuksia, koska valtion ylin johto työskentelee näiden hallinnonalojen tiloissa. Rakennuslaitos on jo nyt osallistunut useiden ministeriöiden ja tasavallan presidentin kanslian tilojen rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden suunnitteluun. Osallistumisen laajuus ja tapa on kuitenkin vaihdellut riippuen hankkeesta ja viranomaistahosta. Erot Rakennuslaitoksen osallistumisen muodoissa johtuvat osittain hankkeiden tapauskohtaisista tarpeista, mutta myös siitä, että osallistumisen prosessia ja muotoa ei ole tarkemmin ohjeistettu tai määritetty. Myöskään erityisasiantuntemuksen resurssitarpeisiin ja rahoitukseen ei ole osattu varautua riittävällä tavalla. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että toimittilojen tarveselvitysvaiheessa on useilla hallinnonaloilla tarve rakenteelliseen turvallisuuden asiantuntijatuella.

Tietoturvallisuuden osalta mitattuna esimerkiksi asiakirjojen lukumäärällä ja hyllymetreillä, turvallisuusluokiteltua tietoa käsitellään eniten samoilla, edellä mainituilla hallinnonaloilla.

Muista valtioneuvoston tarpeista

Tilaturvallisuuteen ja rakenteelliseen turvallisuuteen liittyvät tarpeet korostuvat ns. turvallisuusviranomaisen toiminnassa. Tällaisia vaatimuksia on erityisesti puolustusministeriön, sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloilla. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla korostuu tilaturvallisuus osana tietoturvalisuutta. Keskeisiä turvallisuusviranomaisia tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden näkökulmasta ovat mm. puolustusvoimat, poliisihallinto, Suojelupoliisi,

rajavartiolaitos, maahanmuuttovirasto, tulli, Viestintävirasto, oikeuslaitos ja rikosneuvoston laitos. Tavoitetilassa edellä mainittujen turvallisuusviranomaisten ja keskeisten ministeriöiden toimitiloihin sovellettaisiin mahdollisimman yhdenmukaisia menettelyjä, joilla varmistettaisiin riittävä tilaturvallisuus ja rakenteellinen turvallisuus. Jokainen hallinnonala vastaisi edelleen sille erityisestä tilaturvallisuuden osaamisen ylläpitämisestä, jos tämä olisi kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Julkishallintoa yhteisesti palveleva tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden osaamisresurssi keskitettäisiin Rakennuslaitokseen.

Edellä mainittujen viranomaisten ja ministeriöiden uudisrakentamis-, peruskorjaus- ja perusparannushankkeissa hyödynnettäisiin tarvittavissa määrin Rakennuslaitoksen turvallisuusosaamista. Rakentamisen hankesuunnittelussa asiakkaalle kuuluvassa tarveselvitysvaiheessa tulisi arvioida tarvitaanko turvallisuustarpeiden arviointiin Rakennuslaitoksen osaamista ja tarvittaessa sopia sen hyödyntämisestä. Turvallisuuskriittisissä hankkeissa Senaatti-kiinteistöt voisi tarvittaessa hyödyntää turvallisuusasiantuntijana Rakennuslaitosta myös puolustushallinnon ulkopuolisissa hankkeissa. Viranomaiset voisivat muutoinkin, ilman erillistä rakennus- tai korjausrakentamishankettakin, auditoida rakenteellista turvallisuutta ja tilaturvallisuutta hyödyntäen Rakennuslaitoksen osaamista.

Turvallisuuteen käytettäviin ostopalveluihin liittyy oma riskinsä. Palveluntuottaja pääsee toimeksiannossaan käsittelemään sensitiivisiä tai salassa pidettäviä tietoja, minkä vuoksi palveluntuottajan luotettavuuteen kohdistuu erityisvaatimuksia. Turvallisuuspalvelulaki mahdollistaa palveluntuottajaan kohdistettavan yritysturvallisuuspalvelusmenettelyn tai minimissään sen toimihenkilöihin kohdistettavan henkilöturvallisuuspalvelusmenettelyn. Vaikka taustojen selvittämisellä voitaisiinkin

kohtuullisesti varmistua rakennushankkeisiin liittyvistä turvallisuuskysymyksistä, on otettava huomioon, että mitä laajemmalle piirille rakennuksiin liittyvät sensitiiviset tai salassa pidettävät tiedot saatetaan, sitä suuremmaksi tällaisen tiedon väriin käsiin joutumisen tai väärinkäytön riski muodostuu. Kilpailutus ei saisi vaarantaa kiinteistöjen käyttäjien uhka- ja riskianalyysiin sekä tarveharkintaan perustuvien turvallisuusvaatimusten toteutumista.

Tilaturvallisuusjärjestelyt puolustushallinnossa

Puolustusvoimien ohjeistus tilaturvallisuudessa

Puolustusvoimien ja Rakennuslaitoksen tilaturvallisuutta ohjaa sisäinen tilaturvallisuusnormi, joka huomioi myös kansalliset ja kansainväliset tietoturvallisuusveloitteet. Tietoturvallisuuden viitekehyksessä on normiohjauksen lähtökohtana salassa pidettävän tiedon turvaaminen. Fyysisten turvatoimenpiteiden kokonaisuus rakentuu riskiperusteisuuden pohjalta, johon vaikuttavat:

- turvallisuusluokitellun tiedon merkittävyys;
- turvallisuusluokiteltujen tietojen muoto ja määrä;
- tietojen sijoitusrakennuksen alueen ympäristö;
- tietojen käsittely- ja säilytysalueiden sijainti suhteessa sijoitusrakennukseen tai organisaation hallussa olevaan sijoitusrakennuksen osaan;
- sijoitusrakennuksen rakennusosien ja säilytysyksiköiden tai -tilojen ominaisuudet;
- turvallisuusvalvontajärjestelmät;
- organisaation ulkoistamat palvelut;
- pääsy- ja kulkuoikeuksienhallinta;
- turvallisuushenkilöstö; ja
- turvallisuusdokumentaatio.

Puolustusvoimien erityiskohteet tukevat osaltaan yhteiskunnalle elintärkeiden toimintojen toimintaedellytyksiä. Yhteiskuntaan vaikuttavat häiriötilanteet voivat käynnistyä nopeasti ilman ennakkovaroitusta ja poikkeusoloihin varautumiseen käytettävissä olevan ajan arvioidaan lyhentyneen. Yhteiskunnalle elintärkeisiin toimintoihin liittyvän kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuus tuotetaan suunnitteleamalla suojaustoimenpiteet tai rakentamalla ne valmiiksi mahdollisimman kattavasti jo normaalioloissa, jolloin toimitiloilla on korkea toimintavalmius kaikissa turvallisuustilanteissa.

Erityissuojattavien kohteiden turvallisuusratkaisuja ohjaavat puolustusvoimien vaatimukset, jotka suunnitellaan kohdekohtaisen analyysin perusteella. Puolustushallinnossa erityissuojattavia kohteita on useita satoja, esimerkiksi johtokeskukset suunnitellaan itsenäisesti toimiviksi järjestelmäkokonaisuuksiksi asevaikutuksia vastaan. Itsenäiseen järjestelmäkokonaisuuteen sisältyvät myös vaativat ja kompleksiset talotekniikan järjestelmät ja niiden varmentaminen poikkeusolojen toimintaympäristön asettamien vaatimusten mukaisesti. Erityissuojattavien kohteiden rakentamiseen tai ylläpitoon liittyvistä viranomais-tehtävistä vastaavat pääosin Rakennuslaitos ja puolustusvoimat. Tällä rajoitetaan muun muassa muille viranomaisille ja eri osapuolille luovutettavaa tietoa.

Puolustushallinnon rakennuskohteiden tavoitteet, niin tilaturvallisuuden kuin rakenteellisen turvallisuuden osaltakin, asetetaan Rakennuslaitoksen ja puolustusvoimien yhteistyönä ennen suunnittelun toimeksiantoja rakennushankkeen hankesuunnitteluvaiheessa. Turvallisuusjärjestelyistä aiheutuvat kustannukset saadaan järkevälle tasolle, kun tilojen sijoitteluun ja rakennussuunnittelun tavoitteisiin vaikutetaan jo rakennushankkeen alkuvaiheessa.

Puolustushallinnon erityisvaatimusten ja turvallisuusluokitellun tiedon hallinta-

prosessin lisäksi, eivät erityissuojattavien kohteiden hankevaiheet: tarveselvitys, hankesuunnittelu, rakennussuunnittelu, rakentaminen, käyttöönotto ja takuu aika, juuri-kaan eroa normaalista toimitilojen rakennushankkeesta (ks. liite 2).

Esityksellä ei ole tarkoituksena laajentaa puolustushallinnon vaatimustasoa koko julkishallintoon, vaan edistää asiantuntemuksen hyödyntämistä yleisemmin julkishallinnossa.

Rakennuslaitoksen osaaminen tila- ja rakenteellisessa turvallisuudessa

Rakennuslaitoksella on asiantuntijoista koostuva suojarakennusyksikkö, jossa pystytään joko itse arvioimaan tilaturvallisuuden tai rakenteelliseen turvallisuuteen liittyviä kokonaisuuksia tai hankkimaan niihin liittyvää osaamista sekä suunnittelemaan ja rakennuttamaan erityisvaatimusten mukaiset tilat.

Rakennuslaitoksen suojarakennusyksiköllä on useita satoja eri rakenteiden tyyppiirustuksia, sisältäen muun muassa testattuja painerakenteita ja murtosuojauksen rakennetyyppejä. Rakenteelliseen turvallisuuteen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimusraportteja on noin tuhat asiakirjaa, joista osa on tuotettu puolustushallinnossa ja merkittävin osa on saatu niin kansallisilta kuin kansainvälisiltä puolustusalan toimijoilta. Valtaosaa lähdeaineistosta ei ole saatavilla julkisista lähteistä ja tiedon antamista yksityisen palveluntuotannon käyttöön on rajoitettu.

Tilaturvallisuuteen ja rakenteelliseen turvallisuuteen liittyvää koulutusta ei ole kansallisesti tarjolla väestönsuojamääräyksiin ja kalliotekniikkaan tarjottavan koulutuksen lisäksi. Rakennuslaitoksen asiantuntijat hankkivat asiantuntemuksen työn ohessa pääasiassa ulkomaiseen kirjallisuuteen ja kansainvälisiin koulutus- ja tutkimustilaisuuksiin sekä omiin tutkimuksiin tukeutuen.

Tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtävät edellyttävät erityisosaamista niin rakennustekniikasta kuin myös talotekniikan järjestelmävaatimuksista ja niiden varmentamisesta, fyysisen turvallisuuden kokonaisuuden arvioinnista, murto suojauksesta, TEMPEST-vastatoimista ja asevaikutuksista (ks. liite 3).

Kehittäminen ja tutkimustoiminta

Rakennuslaitos tutkii ja kehittää toimitilojen suojausratkaisuja kokonaisvaltaisesti. Tutkimus on välttämätöntä turvallisuuden kehitystyölle ja voimavarojen järkevälle kohdentamiselle. Tutkimuksella edistetään toimintaympäristön uhkien tunnistusta ja varautumista. Suunnitteluperusteuhkalla kuvataan lainvastaiseen toimintaan ryhtyvän toimintakyky sekä siitä johtuvan toiminnan seuraukset. Suunnitteluperusteuhkan vaikutusten ja toiminnan seurausten ymmärtäminen nykytilassa ja tulevaisuudessa ovat tärkeitä toimitilojen tilaturvallisuuteen liittyvässä päätöksenteossa. Suunnitteluperusteuhkaa hyödynnetään tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden vaatimusten, suunnittelun ja arvioinnin perusteena.

Rakennuslaitoksen tutkimustoimintaa ylläpitämällä varmistetaan asiantuntijoiden osaaminen ja monipuolisuus. Tutkimustyön lähtökohtana on asiakkaan turvallisuuteen liittyvät tarpeet. Tutkimustyöllä tuetaan toimitilojen rakenteellisten ja teknisten järjestelmien ratkaisuja koskevaa päätöksentekoa organisaatiolähtöisesti. Toimitilojen varautumisjärjestelyihin liittyvä tieto on yleensä turvallisuusluokiteltua ja saatavuudeltaan tarkoin rajattua, mikä korostaa oman tutkimustoiminnan merkitystä.

Ajankohtaisia tutkimushankkeita ovat poikkeusolojen toimintaympäristön kuvaus, räjähdysvaikutukset rakennetussa ympäristössä ja hajasäteilyn vaimennukseen sekä murto suojaukseen liittyvät vaatimusmäärittelyt ja vaatimustenhallinta. Kriisien, kon-

fliktien ja sodankäynnin luonteen monimutkaistuminen ja päivittäistoimintaan vaikuttaminen luo tarpeen kokonaisvaltaiselle tutkimukselle. Tutkimus on sotateknisten kehityskulkujen jatkuvaa ennakkointia, seuranta ja analysointia. Tutkimustoiminta on edellytys tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden suunnitteluperusteiden tuottamiseksi ajalleen tyypillisiä uhkia vastaan.

Rakennuslaitoksen tila- ja rakenteellisen turvallisuuden resurssit

Tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijaryhmä (11 hlöä) muodostuu suojarakennusyksiköstä, joka on osa rakennuttamistoimialaa. Suojarakentamisyksikössä työskentelee kokonaisuudessa 20 henkilöä. Lisäksi keskusyksikön turvallisuustoimialalla työskentelee kokonaisuudessa viisi henkilöä. Henkilöstöllä on yleensä ylempi korkeakoulututkinto esimerkiksi insinööritieteiden, arkkitehtuurin tai sotatieteiden alalta. Investointihankkeissa tilaturvallisuuden asiantuntemukseen käytetty aika on noin yksi htv/a.

Rakennuslaitos osallistuu asiantuntijana puolustusvoimien tilaturvallisuuden vaatimusmäärittelyyn sekä henkilöstön kouluttamiseen (normiohjaus). Tähän käytetty aika on vuosittain noin 0,20 htv. Toimintaan ei ole kohdennettu erillisiä määrärahoja.

Rakennuslaitokselta on pyydetty rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijapalveluita myös muualle valtionhallintoon, mutta yleensä täysimääräinen osallistuminen ei ole ollut mahdollista resursseihin liittyvistä syistä. Hankkeita, joissa asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää, ovat erityisesti valtion ylimmän johdon tilat sekä niihin liittyvien toiminnallisten tilojen suojaaminen asevaikutuksia vastaan. Muualle valtionhallintoon tarjottuihin rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijapalveluihin on käytetty aikaa vuosittain noin 0,05- 0,35 htv ja tilaturvallisuuden asiantuntijapalveluihin noin 0,2 htv. Osa palveluista on tuotettu veloitus-

setta ja osassa kulut on veloitettu asiakkaalta. Aiempi kysyntä muun valtionhallinnon tarpeisiin olisi edellyttänyt vuosittain noin 0,5 - 1,0 htv:n lisäresurssin.

Rakennuslaitoksen erityisosaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen kuten tutkimukseen, koulutukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön käytetty aika on noin 0,5 htv. Toiminnalle ei ole määrärahoja ja kustannukset ovat rakennuttamisen toimialan menoissa. Tämä rahoitustaso ei ole riittävä osaamisen systemaattiseen kehittämiseen.

Asiantuntijapalvelujen tarve tulee todennäköisesti kasvamaan puolustushallinnossa kehittämisohjelmien vaikutuksesta. Alustavassa suunnittelussa on rakenteellisen turvallisuuden vaatimusmäärittely (normiohjaus) yhteistyössä puolustusvoimien kanssa ja normiohjauksen vaikuttavuuden tehostamiseen liittyvät asiantuntijapalvelut. Tarvearvio on tulevina vuosina noin 0,5 - 1,0 htv, määrärahoja ei ole.

Asiantuntijapalveluiden laajentaminen muulle valtionhallinnolle tulee edellyttämään lisäresursseja.

Yritysturvallisuusselvityksen menettelytilaturvallisuuden näkökulmasta

Suojelupoliisi päättää yritysturvallisuusselvityksen tekemisestä ns. siviilipuolen hankkeissa. Pääesikunta päättää yritysturvallisuusselvityksen tekemisestä yrityksestä, joka hoitaa puolustusvoimien antamaa tehtävää, taikka yrityksestä, joka liittyy puolustusvoimien hankintoihin. Viestintävirasto laatii yritysturvallisuusselvityksen osana tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden tasoa koskevan selvityksen.

Yritysturvallisuusselvitystä laadittaessa selvitetään yrityksen taustoja hakemustietojen ja turvallisuusselvityslain 37 § 1 momentissa säädettyjen tietolähteiden avulla. Yrityksen johto selvitetään laatimal-

la vastuuhenkilöistä henkilöturvallisuusselvitykset. Selvityksen osana tehdään tarkastuksia yritykseen ja sen toimitiloihin sekä sen tietojärjestelmiin ja tietoliikennejärjestelyihin. Näiden tietolähteiden ja tarkastusten avulla yritysturvallisuusselvityksessä selvitetään, miten yritys voi huolehtia siitä, että:

- 1) tiedot suojataan oikeudettomalta ilmitulolta, muuttamiselta ja hävittämiseltä;
- 2) estetään asiaton pääsy tiloihin, joissa tietoja käsitellään tai joissa harjoitetaan muuta selvityksen perusteena olevaa toimintaa;
- 3) henkilöstöä ohjataan ja koulutetaan asianmukaisesti.

Yritysturvallisuusselvitys voidaan tehdä myös osittaisena, jos se on perusteltua yritysturvallisuusselvityksen tarkoituksen toteuttamiseksi. Suojelupoliisi vastaa toimivaltaansa kuuluvien yritysturvallisuusselvitysten kaikista osa-alueista pois lukien tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden tasoa koskeva selvitys, joka kuuluu Viestintävirastolle. Näin ollen Suojelupoliisi tekee myös yrityksen toimitiloihin kohdistuvat tarkastukset tilaturvallisuuden osalta.

Toimitilatarkastuksissa käytettävät arviointiperusteet saattavat vaihdella eri yritysturvallisuusselvityksissä. Turvallisuusselvityslaki ei määrää tarkemmista yritysturvallisuusselvityksessä käytettävistä arviointiperusteista. Hakijan tulee kertoa hakemuksessa, onko yritysturvallisuusselvityksen avulla tarkoitus osoittaa yrityksen täyttävän määrätty tietoturvallisuuden taso ja jos on, mikä on käytettävä arviointiperuste. Kun yritysturvallisuusselvitys laaditaan kansainvälisten tietoturvallisuusveloitteen toteuttamiseksi, käytetään arviointiperusteena Kansallisen turvallisuusviranomaisen hyväksymää Katakria. Suomen viranomaisten hankinnoissa voidaan käyttää myös tietoturvalli-

suudesta valtionhallinnossa annettua asetusta ja sitä tarkentavaa VAHTI-ohjeistoa.

Toimitilojen tarkastuksessa voidaan jo nykyisellään hyödyntää aiemmin tehtyjä muita tarkastuksia ja yrityksen omia valmistelevia turvallisuustoimenpiteitä. Hakemuksesta tulee ilmetä tieto siitä, onko yrityksen toimitiloista, tietojärjestelmistä ja muista turvallisuusjärjestelyistä laadittu tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetussa laissa tarkoitetun hyväksytyt arviointilaitoksen laatima arviointi. Hyväksytyt arviointilaitoksen tekemää arviointia voidaan pitää yleisesti luotettavana arviointina tietoturvallisuusjärjestelyjen tasosta ja yritys voi tällä tavalla ennakolta varautua yritysturvallisuus selvityksen menettelyssä sovellettaviin vaatimuksiin. Myös muiden viranomaisten hankintasopimusten yhteydessä suorittamia tarkastuksia ja arviointeja voidaan hyödyntää siltä osin, kuin ne vastaavat yritysturvallisuus selvityksessä käytettävän arviointiperusteen edellytyksiä. Tiedottaminen aiemmista arvioinneista palvelee siten sekä selvityksen kohteena olevaa yritystä että viranomaista ja olisi omiaan nopeuttamaan selvityksen laadintaa sekä alentamaan kustannuksia. Tällainen muiden arviointien hyödyntäminen ja päällekkäisen työn välttäminen ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

Suojelupoliisi on vuosina 2010 - 2015 allekirjoittanut yhteensä 14 turvallisuussitoumusta yritysten kanssa. Näiden turvallisuussitoumusten perusteella NSA on myöntänyt FSC:t kyseisille yrityksille. Kuluvan vuoden aikana Suojelupoliisiin on saapunut kaksi yritysturvallisuus selvityshakemusta. Tähän mennessä yritysturvallisuus selvityshakemuksia on saapunut Suojelupoliisin kahden, kolmen kappaleen vuositahtia.

Yritysturvallisuus selvitys on maksullista toimintaa, joka kustantaa 64 € tunnilta. Perusteina ovat maksuperustelaki (150/1992) ja asetus poliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2015

(1023/2014). Selvityksen maksaa yritysturvallisuus selvityksen kohde. Mikäli yritysturvallisuus selvitykseen sisältyy Viestintäviraston työtä, veloittaa Viestintävirasto siitä erillisen maksun. Suojelupoliisin yritysturvallisuus toiminnossa työskentelee tarkastajan alaisuudessa kolme audittoijaa ja yksi suunnittelija. Henkilömäärä on riittävä tämänhetkisen työn määrään ja tasoon nähden. Yritysturvallisuus selvitys prosessi on kuvattu liitteessä 4.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Norja

Norjan kansallinen turvallisuusviranomaisen (NSM) on Norjan turvallisuuslain täytäntöönpanoa valvova virasto ja se vastaa turvallisuuslain mukaisista auditoinneista ja neuvonnasta (tiedon ja infrastruktuurin suojeleminen, fyysinen turvallisuus mukaan lukien) kaikkien valtion virastojen ja liikelaitosten osalta. Laissa on säännökset sekä turvallisuusluokitellun tiedon että kansallisen kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta. Laki velvoittaa myös yksityisyrittäjiä, kun ne ovat osallisina turvallisuusluokitelluissa hankkeissa. Lisäksi NSM on koordinoiva virasto, kun kyseessä on suojaamistoimenpiteet joko fyysisen turvallisuuden tai kyberturvallisuuden osalta. NSM on poikkihallinnollinen virasto, joka toimii sekä oikeusministeriön että puolustusministeriön alaisuudessa.

Norjan poliisin turvallisuuspalvelu (PST) vastaa sisäisestä turvallisuudesta, mukaan lukien valtakuntaan kohdistuvien sisäisten uhkien monitorointi, ennaltaehkäisy ja niiltä suojaautuminen. Tähän sisältyy VIP-henkilöiden suojeleminen, uhka-analyysit ja neuvonta sekä valtion virastojen ja liikelaitosten että yksityisten yritysten osalta. PST on oikeusministeriön alainen virasto.

Norjan puolustusrakennuslaitos (Forsvarsbygg) vastaa turvallisuusluokiteltujen

kiinteistöjen rakenteellisesta vahventamisesta ja rakennusprojektin johdosta sekä ase- ja räjähdevaikutusten lieventämisanalyysistä ja ballistisesta analyysistä. Virastossa on neuvontatoimisto, jota voi konsultoida rakennushankkeen johtamiseen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Puolustusrakennuslaitos toimii puolustusministeriön alaisuudessa. Puolustusrakennuslaitoksen toiminta rahoitetaan tulorahoituksena.

Mitä yritysten fyysisen turvallisuuden arviointiin hankintojen yhteydessä tulee, sen valtionhallinnon tahon, joka toimii turvallisuusluokitellun hankkeen tilaajana, on tehtävä turvallisuuskatselmus yrityksen toimitiloissa (vähintään 1,5 vuoden välein). Turvallisuuskatselmuksen tulos lähetetään Norjan kansalliselle turvallisuusviranomaiselle (NSM) yritysturvallisuus selvitystodistuksen (kansallinen tai kansainvälinen) myöntämisen perusteeksi. Jos tilaajana on kansainvälinen järjestö tai toinen valtio, Norjan kansallinen turvallisuusviranomainen tekee katselmuksen.

Kaikki valtion virastot ja liikelaitokset ovat Norjan turvallisuuslain alaisia. Kyseinen laki sisältää turvallisuussäännökset kriittistä infrastruktuuria ja turvallisuusluokitellun tiedon suojaamista koskien. NSM, PST ja puolustusrakennuslaitos ovat Norjan turvallisuuslain alaisia.

Saksa

Saksassa liittovaltion hallinnon kiinteistöjen fyysisen turvallisuuden asiantuntijuudesta (sekä turvallisuusluokitellun tiedon suojaaminen, että ase- ja räjähdevaikutukselta suojautuminen) vastaa liittovaltion tietoturvallisuusvirasto BSI (Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik). Kyseisen viraston osaaminen kattaa myös liittovaltion hallinnon kiinteistöjen tieto- ja tietoliikennejärjestelmien turvallisuuden. BSI tukee liittovaltion talous- ja energiaministeriötä BMWi (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie) sen määrätyn

turvallisuusviranomaisen tehtävässä DSA (Designated Security Authority) yritysturvallisuus selvitysmenettelyssä, kun implementoidaan turvallisuus selvitettyjen yritysten fyysistä turvallisuutta ja tieto- ja tietoliikennejärjestelmäturvallisuutta. BMWi on määrätyn turvallisuusviranomaisen (yritysturvallisuus) roolissaan ainoa toimivaltainen viranomainen, joka voi myöntää sekä kansallisen että kansainvälisen yritysturvallisuus selvitystodistuksen. Toimivalta perustuu turvallisuus selvityslakiin (Sicherheitsüberprüfungsgesetz, SÜG), Saksan sisäministeriön kansallisen turvallisuusviranomaisen (NSA) roolissaan antamaan liittovaltion turvallisuusluokiteltua materiaalia koskevaan ohjeeseen (Veschlußsachenanweisung des Bundes, VSA) ja Saksan talous- ja energiaministeriön määrätyn turvallisuusviranomaisen (DSA) roolissaan julkaisemaan yritysturvallisuus käsikirjaan (Geheimschutz in der Wirtschaft, GHB).

Alankomaat

Alankomaissa kunkin ministeriön turvallisuusyksikkö on vastuussa kiinteistöjensä fyysisen turvallisuuden osaamisesta sekä turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisen että ase- ja räjähdevaikutukselta suojautumisen osalta. Ministeriöiden turvallisuusyksiköt ovat vastuussa ministeriönsä organisaatioturvallisuudesta, fyysinen turvallisuus mukaan lukien. Tämä sisältää turvallisuutta koskevan kehityksen seurannan, poliittisen ja ministeriön johdon proaktiivisen neuvonnan hyödyntäen valtioneuvoston toimintaperiaatteita ja suuntaviivoja, muuntaen niitä tarvittaessa kulloisenkin ministeriön tarpeisiin. Lisäksi asiantuntijuuteen sisältyy turvallisuuden toimintaperiaatteiden evaluointi, riskiarvioiden laatiminen, turvallisuusorganisaation toiminnan valvonta, turvallisuustoimien implementointi, vaikuttavuuden seuranta ja turvallisuustietoisuuden lisääminen. Yritysten fyysisen turvallisuuden tarkastaminen

yritysturvallisuusselvitysmenettelyssä on siviilisektorilla tiedustelu- ja turvallisuuspalveluun (AIVD) sijoitetun siviili-NSA:n (kansallinen turvallisuusviranomaisen) vastuulla. Puolustushankinnoissa puolustusministeriön sotilas-NSA on delegoinut tehtävän sotilastiedustelun (MIVD) yritysturvallisuusosastolle sen määrätyn turvallisuusviranomaisen roolissa (DSA). Toimivalta perustuu ministeriötason asetuksiin kuten asetus turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisesta kansallisessa hallinnossa sekä kansallisen hallinnon turvallisuusasetus. Puolustushankintoja koskien on lisäksi olemassa standardi ”turvallisuusohjeet yrityksille turvallisuusluokitellun tiedon käsittelyä koskien”.

2.3 Nykytilan arviointi

Rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden tiettyjen osa-alueiden asiantuntemuksen ylläpitämisestä ja kehittämisestä julkishallinnossa ei ole tällä hetkellä erikseen säädetty. Asia on noussut esille mm. tarkasteltaessa tilahallinnan järjestelyitä puolustushallinnossa sekä säädettyä tietoturvaluuteen liittyvistä menettelyistä. Tällä hetkellä julkishallinnossa ei ole mahdollisuutta saada keskitetysti kattavaa asiantuntijatukea rakenteellisen turvallisuuden tai tilaturvallisuuden osalta. Rakennuslaitos on rajoitetusti tarjonnut asiantuntemustaan tietyissä tapauksissa muiden viranomaisten käyttöön ad hoc -periaatteella. Resurssit tai nykyinen sääntely eivät kuitenkaan mahdollista järjestelmällistä asiantuntemuksen kehittämistä muun kuin puolustushallinnon käyttöön.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen turvallisuusselvityslain valmistelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että tietoturvaluuteen liittyvien tehtävien toteuttaminen vaatii jatkoselvittämistä. Oikeusministeriön esityksessä 29.10.2013

puolustusministeriölle mainittiin, että yhteinä mahdollisuutena voisi olla esimerkiksi Rakennuslaitoksen toimiminen hyväksytyinä arviointilaitoksena. Tätä ei ole työryhmässä pidetty tarkoituksenmukaisena.

Toimitilaturvallisuuden kehittäminen voidaan nähdä osana laajempaa valtionhallinnon turvallisuuteen liittyvää kehittämistyötä.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annettu laki edellyttäne lähitulevaisuudessa myös kokonaisuudistusta. Puolustusministeriön 16.12.2014 asettaman työryhmän toimeksianto kattoi valtionhallinnon rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijana toimimista koskevan tarkastelun.

Kansainvälisten tietoturvelvoitteiden osalta tarvittaisiin myös tarkastelua toimitilojen turvallisuuden osalta, mutta tätä asiaa ei käsitelty työryhmässä työryhmän toimeksiannon rajauksien vuoksi. Asiaa olisi tulevaisuudessa tarpeen tarkastella erikseen.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Uudistuksen tarkoituksena on, että Puolustushallinnon rakennuslaitokselle annettaisiin rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijatehtävä, joka mahdollistaisi puolustushallinnon lisäksi myös muulle julkishallinnolle nykyistä laajemmin mahdollisuuden hyödyntää Rakennuslaitoksen osaamista.

Lisäksi halutaan varmistaa edellytykset rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden vaatimusten nykyistä paremmaksi huomioon ottamiseksi valtionhallinnossa. Esityksen tavoitteena on julkishallinnon tietoturvallisuuden ja tilaturvallisuuteen liittyvän osaamisen kehittäminen ja ylläpito.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on julkishallinnon tietoturvallisuuden, rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuteen liittyvän osaamisen kehittäminen. Uudistuksen toteuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annettua lakia, turvallisuusselvityslakia, sekä tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annettua lakia.

Rakennuslaitokselle annettaisiin tehtäväksi ylläpitää ja kehittää rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntemusta sekä tarjota sitä puolustushallinnon lisäksi myös muulle julkishallinnolle. Ensimmäisenä tavoitteena olisi tarjota asiantuntijapalveluja niille julkishallinnonaloille, joilla ei ole tällä hetkellä riittävää asiantuntemusta. Ehdotus muistuttaa edellä kansainvälisessä vertailussa kuvattua Norjan mallia.

Rakennuslaitos voisi toimia Suojelupoliisin ja pääesikunnan asiantuntijana toimitilaturvallisuutta koskevissa asioissa nii-

den laatiessa turvallisuusselvityslain mukaisia yritysturvallisuusselvityksiä sekä laatia Viestintävirastolle arvion toimitilojen tilaturvallisuudesta tämän käsitellessä tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisia hakemuksia.

Rakennuslaitokselle ehdotetaan tehtäväksi harjoittaa myös tilaturvallisuuteen ja rakenteelliseen turvallisuuteen liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan lähtökohtana on suojausratkaisujen kehittäminen eri hallinnonalojen, virastojen ja laitosten tarpeisiin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen (1003/2013) mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisiin perusteisiin.

Muille viranomaisille suoritettava rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijatuki olisi käyttäjälle maksutonta ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen rahoitus tältä osin perustuisi budjettirahoitukseen.

Työryhmä esittää, että puolustusministeriön asetusta Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista muutetaan siten, että tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijapalveluja voidaan tuottaa maksutta julkishallinnolle ja ulkopuolisille liiketaloudellisiin perusteisiin.

Rakennuslaitokselle tulisi osoittaa erillinen määräraha tilaturvallisuuden asiantuntijapalveluiden tarjoamiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Asianomaiselle momentille tulisi myöntää ensimmäisen kolmen vuoden ajan 850.000 euroa. Määrärahaa saisi käyttää valtionhallinnolle tuotettavien tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijapalvelujen kustannuksiin sekä tutkimusten ja selvitysten hankkimiseen.

Suoralla budjettirahoituksella voidaan varmistaa toiminnan suunnittelu ja resursointi. Malliin ei sisälly riskejä Rakennuslaitoksen tai puolustusvoimien toiminnalle. Maksuttomuus kannustaa palvelujen käyttöön ja tukee tilaturvallisuuden kehittämistä koko valtionhallinnossa.

Rakennuslaitoksen uudella, laajemmalla

asiantuntijaroolilla ei arvioida olevan merkittävää kilpailua vääristävää vaikutusta tai olennaista vähentävää vaikutusta yritysten tilauskantaan. Toiminnalla voisi olla yritysten kannalta myös positiivisia vaikutuksia, kun suunnitteluperusteiden johdosta syntyisi tilauksia sekä suunnittelijoille että urakoitsijoille. Rakennuslaitoksen osallistumisen asiantuntijana tilaturvallisuuden suunnitteluperusteiden laadintaan ei siten merkittävästi vaikuttaisi markkinointiin.

Työryhmän esityksen taloudellisten vaikutusten arviointia tulisi täydentää asian jatkovalmistelussa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen mukaisten uudistusten toteuttamisella ei ole merkittävää vaikutusta minikään viranomaisen organisaatioon, henkilöstöön tai toimivaltuuksiin. Esitys vahvistaisi tilaturvallisuuteen liittyvää asiantuntemusta julkishallinnossa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen tavoitteena on parantaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta kiinnittämällä erityishuomiota valtionhallinnon kiinteistöjen rakenteelliseen turvallisuuteen. Tällä on erityistä merkitystä toiminnan jatkuvuuden varmistamisen kannalta, kun otetaan huomioon valtiojohtoon mahdollisesti kohdistuvat epäsymmetriset uhkat. Ase- ja räjähdysvaikutusten asianmukainen arviointi sekä niiltä suojautuminen saattamalla riskit mahdollisimman pieniksi ovat tästä näkökulmasta katsottuna erittäin merkittäviä tehtäviä. Vähäisen osaamisen vahvistaminen ja sen säilymisen turvaami-

nen keskittämällä toiminto yhteen organisaatioon on perusteltua.

Tilaturvallisuusosaamisen keskittämisellä Rakennuslaitokseen niin kutsuttua neuvontatoimistoperiaatetta noudattaen on myös valtionhallinnon tilaturvallisuutta vahvistava vaikutuksensa. Keskitettyä osaamista on aina saatavilla riippumatta paikallisen osaamisen määrästä ja käytettävyydestä. Tämä edesauttaa yhdenmukaisten tilaturvallisuuden toteuttamismallien hyödyntämistä ja optimaalista turvallisuuden huomioon ottamista valtionhallinnon kiinteistöjen rakentamisessa, ylläpidossa ja perusparantamisessa.

4.4 Vaikutusten seuranta

Esityksessä ehdotettavan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia on tarkoitus seurata. Seurannassa selvitetään tavoitteiden toteutumista kyselytutkimuksin ja käytäntöä koskevin selvityksin. Seurannan tarkempi sisältö määriteltäisiin myöhemmässä vaiheessa.

5. Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Puolustusministeriö asetti 16.12.2014 poik-kihallinnollisen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää puolustushallinnon mahdollisuudet tuottaa koko valtionhallintoa palvelevat rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijapalvelut. Lisäksi tehtävänä oli selvittää ja tarvittaessa tehdä esitys tarpeellisista lainsäädäntömuutoksista puolustushallinnon rakennuslaitoksen kehittämiseksi koko valtionhallintoa palvelevaksi rakenteellisen turvallisuuden ja tilaturvallisuuden asiantuntijavirastoksi.

Työryhmässä olivat edustettuina valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, Viestintävirasto, Poliisihallitus, Senaatti-kiinteistöt, puolustushallinnon rakennuslaitos ja pääesikunta. Suojelupoliisi osallistui työryhmän kokouksiin.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Täydennetään myöhemmin

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

1 § Rakennuslaitoksen tarkoitus

Rakennuslaitoksen tarkoitusta koskevaan pykälään lisättäisiin uusi julkishallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtävä.

2 § Rakennuslaitoksen tehtävät

Rakennuslaitoksen tehtäviä koskeva sään-

nös jaettaisiin kohdiksi ja sen sanamuotoa ajanmukaistettaisiin.

Tehtäviin lisättäisiin 2 kohdaksi puolustushallinnon ja muun julkishallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtävät.

Uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että Rakennuslaitos voi tuottaa kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitopalveluja sekä tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden palveluja valtion ja kunnan viranomaisille, laitoksille ja liikelaitoksille. Säännökset perustuisivat osin nykyiseen asetukseen ja siinä otettaisiin myös huomioon uusi valtionhallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtävä.

Uudessa 3 momentissa Rakennuslaitoksen muista tehtävistä viitattaisiin turvallisuusselvityslakiin.

6 § Asiantuntijan salassapitovelvollisuus

Pykälää muutettaisiin viittaamalla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin. Nykyisin pykälässä viitataan vanhaan yleisten asiakirjain julkisuudesta annettuun lakiin.

7 § Tarkemmat säännökset

Nykyisin tarkemmat säännökset ovat vanhan lainsäädäntökäytännön mukaisessa asetuksessa, jonka valtuussäännös kuuluu ”tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella”. Asetuksenantovaltuutta tarkennettaisiin määrittelemällä valtuuden sisältö selvemmin. Asetuksenantajana olisi nykyisen perustuslain mukaisesti valtioneuvosto.

1.2 Laki turvallisuusselvityslain muuttamisesta

9 § Toimivaltaiset viranomaiset

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan Puolustushallin-

non rakennuslaitos voisi toimia Suojelupoliisin ja pääesikunnan asiantuntijana yritysturvallisuus selvityksen laatimisessa ja tehdä niiden toimeksiannosta yritysten toimitilojen turvallisuuden arviointia.

39 § Yritysturvallisuus selvitykseen liittyvät tarkastukset ja viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pykälään lisättäisiin ehdotuksen mukaan uusi 3 momentti, jonka mukaan se mitä 1 ja 2 momentissa säädetään toimivaltaisen viranomaisen tiedonsaantioikeudesta ja tarkastuksesta, koskisi myös Puolustushallinnon rakennuslaitosta silloin, kun se toimivaltaisen viranomaisen toimeksiannosta tekee yrityksen toimitilojen turvallisuuden arviointia.

1.3 Laki tietoturvallisuuden arviointilaitoksesta annetun lain muuttamisesta

4 § Hakemuksen käsittely

Ehdotuksen mukaan pykälän 4 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että Viesintävirasto voi varata Puolustushallinnon rakennuslaitokselle tilaisuuden lausua arviointilaitoksen toimitilojen turvallisuudesta ennen tietoturvallisuuden arviointilaitoksen hyväksymistä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Nykyisin tarkemmat säännökset ovat vanhan lainsäädäntökäytännön mukaisessa asetuksessa, jonka valtuussäännös kuuluu ”tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella”. Asetuksenantovaltuutta tarkennettaisiin määrittellemällä valtuuden sisältö selvemmin. Asetuksenantajana olisi nykyisen perustuslain mukaisesti valtioneuvosto.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2017.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja

kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että kussakin asiassa toimivaltaisen viranomaisen tulee käydä ilmi laista. Rakennuslaitoksen tehtäviä tarkennettaisiin lisäämällä lainsäädäntöön uusi valtionhallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtävä. Tehtävän suorittaminen valtion muille virastoille ja laitoksille sekä kunnille on erityisestä, asetuksella säädetystä syystä ollut mahdollista aiemminkin, mutta tehtävän laajentuessa asiasta on syytä säätää nimenomaisesti laintasolla.

Esitykseen ei sisälly säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain mukaista säätämisyjärjestystä. Lakiehdotukset voitaisiin siten käsitellä tavallisia lakeja koskevassa säätämisyjärjestyksessä.

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki puolustushallinnon rakennuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* puolustushallinnon rakennuslaitoksesta (1360/1993) annetun lain 1, 2 sekä 6 - 7 § seuraavasti:

1 §

Rakennuslaitoksen tarkoitus

Puolustushallinnon kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitotehtäviä sekä valtionhallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden asiantuntijatehtäviä varten on puolustusministeriön alainen puolustushallinnon rakennuslaitos (Rakennuslaitos).

2 §

Rakennuslaitoksen tehtävät

Rakennuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) tuottaa tai hankkia puolustusvoimien normaaliolojen, niiden häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtävien edellyttämät kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitopalvelut;

2) harjoittaa kehitystyötä, joka palvelee puolustushallinnon ja muun julkishallinnon tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden suunnittelua ja kehittämistä.

Rakennuslaitos voi tuottaa kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitopalveluja sekä tilaturvallisuuden ja rakenteellisen turvallisuuden palveluja valtion ja kunnan viranomaisille, laitoksille ja liikelaitoksille.

Rakennuslaitoksen muista tehtävistä säädetään turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) ja laissa tietoturvallisuuden arviointilaitoksista (1405/2011).

6 §

Asiantuntijan salassapitovelvollisuus

Rakennuslaitoksen asiantuntijana toimivan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on voimassa mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 35 §:ssä säädetään.

7 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rakennuslaitoksen johtajan tehtävistä ja nimittämisestä, rakennuslaitoksen organisaatiosta, asian ratkaisemisesta, työjärjestyksestä ja valtion edun valvomisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

L a k i turvallisuusselvityslain 9 ja 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään turvallisuusselvityslain (726/2015) 9 §:ään uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi ja 39 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

9 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Puolustushallinnon rakennuslaitos voi toimia Suojelupoliisin ja pääesikunnan asiantuntijana yritysturvallisuusselvityksen laatimisessa ja tehdä niiden toimeksiannosta yritysten toimitilojen turvallisuuden arviointia.

39 §

Yritysturvallisuusselvitykseen liittyvät tarkastukset ja viranomaisen tiedonsaantioikeus

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään toimivaltaisen tiedonsaantioikeudesta ja tarkastuksesta, koskee myös Puolustushallinnon rakennuslaitosta silloin, kun se toimivaltaisen viranomaisen toimeksiannosta tekee yrityksen toimitilojen turvallisuuden arviointia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

L a k i tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain (1405/2011) 4 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 727/2014, seuraavasti:

4 §

Hakemuksen käsittely

Viestintäviraston on ennen tietoturvallisuuden arviointilaitoksen hyväksymistä varattava Suojelupoliisille tilaisuus lausua

arviointilaitoksen vastuuhenkilöiden luotettavuudesta. Viestintävirasto voi varata Puolustushallinnon rakennuslaitokselle tilaisuuden lausua arviointilaitoksen toimintojen turvallisuudesta. Suojelupoliisi noudattaa lausuntoaan laatiessaan, mitä turvallisuusselvityslaisissa (726/2015) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

JATKOSELVITYSTARPEET

Työryhmätyön aikana havaittiin, että laki puolustushallinnon rakennuslaitoksesta edellyttäisi laajempaa ajanmukaistamista ja päivittämistä. Laki on säädetty edellisen hallitusmuodon aikana ja se on monilta osiltaan säädösteknisesti vanhentunut. Esimerkiksi osasta sellaisia asioita, joista nykyisin edellytettäisiin säädettävän lailla, on säädetty asetuksella. Työryhmä katsoi, ettei sillä ole mandaattia lain kokonaisuudistuksen valmisteluun, vaan asiaa tulisi selvittää tähän tarkoitukseen asetetussa omassa työryhmässään.

Työryhmätyön aikana pyydettiin tekemään lakiin puolustushallinnon rakennuslaitoksesta sellainen tekninen muutos, jossa nykyisin asetuksessa annetut Rakennuslaitoksen johtajan pätevyysvaatimukset siirrettäisiin lakiin. Tässä yhteydessä kävi ilmi, että asetuksen muuttaminen edellyttäisi koko asetuksen uusimista. Siksi työryhmä jättää tämän muutoksen valmistelun virkamiestyönä tehtävän jatkovalmistelun osaksi.

Kansainvälisten tietoturvelvoitteiden osalta tarvittaisiin myös tarkastelua toimintojen turvallisuuden osalta, mutta tätä asiaa ei käsitelty työryhmässä työryhmän toimeksiannon rajauksien vuoksi. Asiaa olisi tulevaisuudessa tarpeen tarkastella erikseen.

LIITTEET

Liite 1. Esityksessä käytetyt määritelmät

Liite 2. Puolustushallinnon toimitilahanke-suunnitteluprosessin kuvaus

Liite 3. Erittelyä rakenteellisen turvallisuuden osa-alueista

Liite 4. Yritysturvallisuus selvitys prosessi

Liite 1. Esityksessä käytetyt määritelmät

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) määrittää rakentamista koskevat yleiset edellytykset, olennaiset tekniset vaatimukset sekä rakentamisen lupamenettelyn ja viranomaisvalvonnan. Tarkemmat rakentamista koskevat säännökset ja ohjeet on koottu Suomen rakentamismääräyskokoelmaan. Tässä raportissa käsitteet rakenteellinen turvallisuus tai tilaturvallisuus eivät tarkoita maankäyttö- ja rakennuslaissa tai sen nojalla säädetyissä tai määrätyissä säännöksissä tarkoitettua rakenteellista turvallisuutta, paloturvallisuutta tai käyttö- ja työturvallisuutta.

Tilaturvallisuudella tarkoitetaan kaikkia niitä rakenteellisia toimenpiteitä ja turvallisuusvalvontajärjestelmiä, joilla turvataan suojattavan arvon pysyminen oikeutettujen hallinnassa väkisin tunkeutumista ja tiedustelua vastaan. Tilaturvallisuuden järjestelyt ovat osa fyysisten turvatoimenpiteiden kokonaisuutta, jotka määräytyvät suojattavan arvon, organisaation uhka-arvion ja riskienhallintaprosessin perusteella. Tilaturvallisuuden järjestelyillä:

- havaitaan luvattomat toimet;
- estetään tai viivytetään riittävästi salaa tai väkisin tunkeutujaa; ja
- otetaan huomioon sähkömagneettisen hajasäteilyn muodostama uhka.

Tilaturvallisuuden suunnitteluperusteen toimintaympäristöinä ovat normaaliolot ja eri häiriötilanteet. Suunnitteluperusteuhkana voi olla valtiollinen toimija tai vaka-

va rikollisuus. Suojattavana arvona voi olla esimerkiksi yhteiskunnalle elintärkeän toimintojen turvaamisen kokonaisuuteen liittyvä materiaali tai salassa pidettäväksi luokiteltu tieto, jolloin erityisvaatimukset voivat pohjautua kansallisiin tai kansainvälisiin tietoturvallisuusvelvoitteisiin tai organisaatioiden velvoittamiin tietoturvallisuusvaatimuksiin.

Rakenteellisella turvallisuudella tarkoitetaan kaikkia niitä rakenteellisia toimenpiteitä ja teknisiä järjestelmiä, joilla suojataan henkilöstö, toiminnot, materiaali ja tiedot vahingoittamiselta. Rakenteellisen turvallisuuden järjestelyt ovat osa fyysisten turvatoimenpiteiden kokonaisuutta, jotka määräytyvät suojattavan arvon kriittisyyden, organisaation uhka-arvion ja riskienhallintaprosessin perusteella. Turvatoimenpiteillä suojaudutaan esimerkiksi asevaikutuksia vastaan ja toimintaympäristönä ovat normaaliolot, eri häiriötilanteet ja poikkeusolot. Suunnitteluperusteuhkana voi olla valtiollinen toimija, vakava rikollisuus tai terrorismi. Suojattavana arvona voi olla esimerkiksi valtion ylin johto, yhteiskunnan kriittiset toiminnot, puolustushallinnon erityissuojattava kohde, kuten johtamisjärjestelmätilat, tiedustelu- ja valvontajärjestelmät tiloineen tai kriittisen materiaalin varastot, jotka ovat osa yhteiskunnalle elintärkeiden toimintojen turvaamisen kokonaisuutta.

Tilaturvallisuudella laajemmin tarkoitetaan tässä raportissa lähinnä tietoturvallisuuden liittyvää fyysisiin tiloihin liittyvää osuutta.

Liite 2. Puolustushallinnon toimitilahanke-suunnitteluprosessin kuvaus

1. Tarveselvitys ja hankesuunnittelu voidaan tehdä yhdessä vaiheessa. Hankesuunnitelmassa perustellaan tilanhankinnan tai tilamuutosten tarpeellisuus sekä niille asetettavat vaatimukset ja arvioidaan eri

ratkaisujen edullisuus puolustusvoimien näkökulmasta. Hankesuunnitelmassa asetetaan täsmälliset laajuutta, toimivuutta, kustannuksia, ajoitusta, laatua ja ylläpitoa sekä rakennuskustannuksia koskevat tavoitteet. Hankesuunnittelun tuloksena syntyy hankesuunnitelma ja sen pohjalta tehdään investointipäätös.

- a. Tilaturvallisuus ja rakenteellinen turvallisuus; Rakennuslaitos ja puolustusvoimat määrittävät yhteistyössä tilojen rakenteille ja toimintojen sijoittamiselle erityisvaatimukset rakennussuunnittelun lähtötiedoiksi suunnittelutoimemksiäntoja varten.
 - b. Tietoturvallisuus; Rakennuslaitos ja puolustusvoimat asettavat yhteistyössä turvallisuusluokitellun tiedon käsittely- ja säilytys vaatimukset sidosryhmissä sekä vaadittavat turvallisuusjärjestelyiden varmennustoimet, jotta voidaan varmistua turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisesta ja toimenpiteiden ajallisesta vaikutuksesta rakennushankkeen hankeaikataulussa.
2. Investointipäätös. Senaatti-kiinteistöt tekee investointipäätöksen, kun käyttäjä on hyväksynyt Senaatti-kiinteistöjen esityksen vuokrasopimuksesta.
 3. Suunnitteluvaiheessa laaditaan rakennussuunnitelmat hankesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden täyttämiseksi.
 - a. Tilaturvallisuus ja rakenteellinen turvallisuus; Rakennuslaitos myötävaikuttaa siihen, että kaikilla hankkeen suunnittelijoilla on tieto siitä, mikä osuus vaadittavista suunnitelmista on heidän vastuullaan ja täsmentää suunnittelupe-rusteet ja suunnittelun tavoitteet sekä valvoo, että asetetut tavoitteet toteutuvat.
 4. Rakentamisvaiheessa urakoitsijoiden suoritusvelvollisuuden kuuluu sopi-

muksenmukainen (toteutussuunnitelmien) toteutus.

- a. Tilaturvallisuus ja rakenteellinen turvallisuus; Urakoitsijoilla teetettävä työ edellyttää asiantuntevaa valvontaa työvaiheiden kriittisessä vaiheessa. Rakennuslaitos asettaa valvojat.
5. Käyttöönottovaiheessa varmistetaan järjestelmien toiminta ja annetaan käytön opastus.
- a. Talotekniikan järjestelmät; Rakennuslaitos varmentaa järjestelmien suunnitelmien mukaisen toiminnan, käyttöhenkilökunnan koulutuksen sekä toteuttaa käyttäjien koulutuksen. Käyttö- ja ylläpitytyöt sekä suojautumistilanteiden hallinta edellyttää laitoksen perusteellista tuntemusta.

Liite 3. Erittelyä rakenteellisen turvallisuuden osa-alueista

- Fyysisen turvallisuuden kokonaisuudella tarkoitetaan niitä rakenteellisten suojausten, turvallisuusvalvontajärjestelmien ja turvallisuushenkilöstön järjestelyiden toimenpiteitä, joilla turvataan suojattavan arvon pysyminen oikeutettujen hallussa. Toimenpiteet perustuvat uhka-arvioon, jonka tavoitteena on asettaa riittävät lähtötiedot organisaation riskienhallintaprosessille sekä osaltaan arvioida riskienhallintaprosessin perusteella suunnitellut turvatoimenpiteet turvallisuusriskien vähentämiseksi. Valittujen toimenpiteiden on vastattava esimerkiksi kansallisten tai kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden tai organisaation asettamaa hyväksyttävää tasoa.
- Kaikki tietojenkäsittelylaitteet ja tietokonenäytöt tuottavat sähkömagneettista säteilyä. Kun laitteiden käyttäjä syöttää tietoa näppäimistöllä tai hiirellä tai tie-

tokone prosessoi sitä käyttäjän ymmärtämään muotoon kuvaksi ja ääneksi, laitteiden näytönohjaimissa, prosessoreissa, johtimissa ja näyttölaitteissa kulkeva sähkövirta tuottaa samalla muitakin kuin ihmisen aistein havaittavissa olevia aallonpituuksia. Tätä laitteiden ympärilleen tuottamaa tahatonta sähkömagneettista säteilyä kutsutaan hajasäteilyksi. Hajasäteilyn mukana voi siirtyä laitteissa prosessoituja informaatio-signaaleja, jotka voidaan siepata tarkoitukseen rakennetuilla vastaanottimilla ja prosessoida edelleen ymmärrettävään muotoon kuten se oli säteilyn lähteenä olleissa laitteissa. Tällöin puhutaan vaarantavasta hajasäteilystä. Tietoturvan näkökulmasta ilmiö on ongelma, mikäli ymmärrettävässä muodossa oleva tieto on sensitiivistä. Tempest-vastatoimilla tarkoitetaan hajasäteilyä vaimentavia toimenpiteitä, joilla voidaan rajoittaa tai estää laitton tiedustelu.

- Räjähdeellä tarkoitetaan lopputuotetta, joka sisältää räjähdysainetta ja sytytysvälitysketjun, esimerkiksi ohjusta, lentopommia, kranaattia, miinaa, termobaarista pommia ja improvisoitua räjähdettä (IED). Räjähde on tarkoitettu tuottamaan vaikutus kohteessa.
 - Räjähdyksessä aiheuttaa shokki- ja paineaallon. Räjähdyksessä räjähdysaine muuttuu kemiallisessa hajoamis- ja yhtymisreaktiossa kaasuksi erittäin nopealla reaktiolla (detonaatio), jossa vapautuu suuri määrä energiaa nopeasti. Kun äkillisesti alkavan reaktiorintaman nopeus on ilmatilassa suurempi kuin äänennopeus, synnyttää räjähdys ympäristöön shokkiaallon, joka on erittäin tuhoisa ja kantamaltaan lyhyt. Kun shokkiaalto hidastuu äänennopeuteen, kutsutaan sitä paineaalloksi. Paineaalto on myös tuhoisa alkuvaihees-

saan ja vaimenee etäisyyden neliön suhteessa.

- Edetessään shokkiaalto voi irrottaa maa-aineksesta, rakennuksista tai ajoneuvosta materiaalia. Räjähdyksivaikutuksesta lentäviä kappaletta kutsutaan heitteiksi.
 - Sirpaleet muodostuvat ammuskuoresta tai välittömästi räjähteen ympärille asetetuista sirpaloituvista materiaaleista, jotka ammuksen räjähtäessä levittyvät suurella nopeudella ympäristöönsä.
 - Shokkiaalto aiheuttaa myös maa-perään tärinäaallon, joka ravisuttaa rakennuksia kaukanakin ja voi aiheuttaa tuhoa esimerkiksi rakenteille tai tietojärjestelmäkomponenteille.
- CB- ja RN vaikutukset:
 - C- ja B-aseilla tarkoitetaan kemiallisia- ja biologisia aseita. Myrkylliset aineet ovat biologista alkuperää tai synteettisiä kemikaaleja. CB-aseiden tarkoituksena on aiheuttaa ihmisen lamaaneminen tai kuolema tai pysyviä vammoja elintoiminnoissa. CB-aseiden käyttö voidaan jakaa laajuuden mukaan häiriköintiin, terroriin ja sodankäyntiin.
 - RN tulee englannin kielen sanoista radiological ja nuclear. Säteilyvaikutus voi aiheutua esimerkiksi ydinaseen radioaktiivisesta laskeumasta tai ”likaisesta pommista” joka levittää radioaktiivista ainetta ympäristöönsä tai neutronipommista, jonka neutronisäteily läpäisee muita säteilylajeja paremmin materiaaleja.
 - EMP- ja HPM. Sähkömagneettinen pulssi eli EMP voi olla ydinräjähdyksellä tai muulla tavoin keinotekoisesti aiheutettu. EMP joko tuhoaa tai aiheuttaa toimin-

tahäiriöitä herkille elektronisille laitteille, kuten esimerkiksi tietojärjestelmien komponenteille. HPM tarkoittaa korkeataajuista suurtehomikroaaltoa. Suurtehomikroaaltoja käytetään HPM-aseissa, joita kutsutaan yleisesti suunnatun energian aseiksi. Suurtehomikroaalto-aseiden teho perustuu suurenergiseen ja suurtaajuiseen lyhytkestoiseen sähkömagneettiseen pulssiin, joka pystyy tuhoamaan tai aiheuttamaan toimintahäiriöitä herkille elektronisille laitteille.

Liite 4. Yritysturvallisuusselvitysprosessi

Yritysturvallisuusselvitysprosessiin liittyvä kohdeorganisaation tietoturvallisuuden tason arviointityö etenee seuraavasti:

- a) Pääauditoija valitsee auditointiryhmän jäsenet (asiantuntijat ja auditointikoulutuksen saaneet alueyksikön henkilöt).
- b) Pääauditoija pyytää kohdeyrityksestä tarvittavan turvallisuuskirjallisuuden (tilojen, turvallisuustoimenpiteiden ja toiminnanhallintajärjestelmien kuvaus) ja mahdolliset aikaisemmat auditointiraportit tarkasteltavaksi.
- c) Pääauditoija ilmoittaa yritykselle turvallisuuskirjallisuudesta ilmenevät poikkeamat. Yritykselle tulee antaa hinta-arvio auditoinnista. Mikäli auditointiin näyttäisi kuluvan arvioitua kauemmin aikaa, tulee asiasta ilmoittaa yritykselle. Käyntejä pyritään suorittamaan etukäteen arvioitu määrä, jotta toiminta säilyy kaikille osapuolille mahdollisimman selkeänä.
- d) Pääauditoija järjestää tarvittaessa sisäisen suunnittelukokouksen, jossa varmistetaan auditoinnin resurssit ja aikataulu. Suunnittelukokoukseen kutsutaan DSA-esimies ja auditointiryhmä.
- e) Pääauditoija tai auditoija laatii auditointisuunnitelman.
- f) Pääauditoija ohjeistaa auditoitavan yri-

tyksen yhteyshenkilön/yhteyshenkilöt, sopii auditoinnin aikataulusta ja muista auditointiin liittyvistä asioista. Pääauditoija varmistaa, että auditointiryhmällä on mahdollisuus liikkua auditoinnin kohteena olevissa tiloissa ja että auditointiryhmälle on varattu asianmukaiset henkilösuojaimet, jos sellaisia tarvitaan.

- g) Pääauditoija/auditointiryhmä suorittaa auditoinnin kohdeyrityksessä ja ilmoittaa yritykselle auditointihavaintojen osoittamat poikkeamat. Pääauditoija päättää yhdessä DSA-esimiehen kanssa poikkeamien merkityksestä auditoinnin lopputulokseen. Pääauditoija laatii auditoinnin johtopäätösten perusteella auditointiraportin.
- h) Yritys suorittaa mahdolliset korjaavat toimet ja ilmoittaa valmiudestaan uuteen auditointiin.
- i) Pääauditoija tai auditoija käy tarkastamassa korjaavien toimenpiteiden onnistumisen. Auditoija ilmoittaa pääauditoijalle, kun kohde on hänelle määrättyjen osien puolesta kunnossa.

Eriävä mielipide tilaturvallisuustyöryhmän raporttiin

Eriävänä mielipiteenäni Senaatti-kiinteistöjen edustajana työryhmässä totean, että Senaatti-kiinteistöt ei voi hyväksyä työryhmän esitystä sellaisenaan esitetystä muodossaan. Esityksessä on sinänsä hyviä ehdotuksia, mutta emme hyväksy rakenteellisen ja tilaturvallisuuden asiantuntijatehtävien keskittämistä puolustushallinnon rakennuslaitokselle. Näiden tehtävien järjestäminen ei perustu riittävään selvitykseen eri vaihtoehtojen osalta. Raportissa ei ole arvioitu rakenteellisen turvallisuuden hoitamisen vaikutuksia valtion kokonaisedun kannalta. Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksiaakaan ei ole arvioitu ja kuvattu riittävästi eri vaihtoehtojen näkökulmasta.

Senaatti-kiinteistöjen näkemyksen mukaan raportissa olisi tullut valtion kokonaisedun nimissä arvioida myös tilaturvallisuuteen liittyvän asiantuntemuksen nykyistä pidemmälle vietyä keskittämistä Senaatti-kiinteistöihin. On välttämätöntä että selvitetään valtion toimitilojen tuottamiseen liittyvien tehtävien keskittämistä valtion kiinteistöstrategian hengen mukaisesti *yhteen yksikköön* eli Senaatti-kiinteistöihin useamman erillisen toimijan sijaan. Kiinteistöstrategian mukaisella keskittämisellä pyritään kiinteistöpalvelutoiminnan kustannustehokkuuteen. Rakenteellinen ja tilaturvallisuus on erottamaton osa kiinteistön kokonaisturvallisuutta, jonka toteuttamisesta vastaa Senaatti-kiinteistöt. Valtionyksiköiden käyttöön tarkoitettujen toimitilojen ja toimitiloihin liittyvien toimitilapalvelujen tuottaminen on valtion tuoreella toimitilastrategialla ja tuoreella lainsäädännöllä osoitettu valtion liikelaitoksen Senaatti-kiinteistöjen tehtäväksi.

Perustelut eriävälle mielipiteelle

Valtion tilapalvelujen tuottaminen on liikelaitoslailla ja valtion toimitilastrategialla keskitetty Senaatti-kiinteistöille. Valtioneuvoston päättämä ja vuoden 2016 alussa voimaantuleva valtion vuokramallin muutos sekä tähän liittyvä hallinta-asetuksen muutos korostavat entisestään tahtoa keskittää tilapalvelujen tuottaminen Senaatti-kiinteistöille. Senaatti-kiinteistöillä tulee jatkossakin olla kokonaisvastuu valtion käytössä olevien toimitilojen vuokraamisesta, vuokrattavien tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta ja ylläpidosta (kokonaisvuokramallissa) sekä näihin välittömästi liittyvien toimitilapalvelujen tuottamisesta. Senaatti tuottaa myös käyttäjien tarvitsemia toimitilapalveluja kuten puhtauspalveluja sekä aula- ja turvallisuuspalveluja. Rakenteellinen ja tilaturvallisuus on erottamaton osa kiinteistön kokonaisturvallisuutta. Näiden eriyttäminen eri tahoille saattaa johtaa kustannusten vääristymiseen ja kokonaisvastuun hämärtymiseen.

Click here to enter text.

14.8.2015

SEN/1752/2015

Turvallisuustehtävien suorittamiseksi Senaatti-kiinteistöillä on asiantuntemusta ja laaja-alaista kokemusta kaikkien valtion organisaatioiden turvallisuustarpeista sekä tarvittaessa tätä asiantuntemusta voidaan edelleen kehittää.

Senaatti-kiinteistöt hankkii tilojen suunnitteluun, rakentamiseen ja toimitilapalveluihin liittyvän tarvittavan turvallisuuden erityisasiantuntemuksen joko valtion kyseistä erityisosaamista tarjoavalta yksiköiltä tai markkinoilla toimivilta yksityisiltä palveluntuottajilta. Senaatti-kiinteistöillä on omassa organisaatiossaan kiinteistöjen rakenteelliseen ja tilaturvallisuuteen liittyvä perusosaaminen. Turvallisuuteen liittyvää erityisosaamista Senaatti-kiinteistöillä on tällä hetkellä käytössä vain rajatusti. Jos valtion omaa osaamista rakenteellisen ja tilaturvallisuuteen liittyvien erityiskysymysten (räjähdettä ja asevaikutukselta suojautumiseen liittyvää asiantuntijuutta) osalta halutaan kasvattaa nykyisestä, tulisi selvittää, olisiko tarkoituksenmukaisempaa osoittaa tämä resurssi Senaatti-kiinteistöihin. Tätä vaihtoehtoa ei ole selvityksessä huomioitu. Rakenteellisen ja tilaturvallisuuteen liittyvä osaaminen on kiinteä osa kiinteistön elinkaaren hallintaa, ja tämän erottaminen erillistehtäväksi toiseen organisaatioon ei ole tarkoituksenmukaista.

Senaatti tekee mielellään yhteistyötä ja kehittää jatkossakin turvallisuuden eri osa-alueisiin liittyviä turvallisuuspalveluita ja yhteisiä menettelytapoja yhteistyössä valtionhallinnon muiden asiantuntijayksiköiden kanssa. On tärkeää varmistaa, että tilapalvelujen tuottamisessa voidaan hyödyntää kulloinkin tarvittavaa parasta mahdollista asiantuntemusta.

Helsingissä 14.8.2015

Senaatti-kiinteistöt
Turvallisuuspäällikkö
Tuomas Lehmusmetsä

www.defmin.fi

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 HELSINKI
Puhelin: 0295 16001 (vaihde)